MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ 7.12.2021
Neuvotteleva virkamies Tapio Hakaste HE 219/2021 vp.

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNALLE

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kalastussäännön voimassaoloajan pidentämisestä noottienvaihdolla Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Suomen ja Norjan välinen Tenon kalastussopimus (SopS 41-42/2017) on saatettu voimaan Tenon kalastussopimuksen voimaansaattamislailla (176/2017). Kalastussopimuksen olennainen osa on kalastusmääräykset sisältävä kalastussääntö, joka on määräaikainen. Ensimmäisen kalastussäännön voimassaolo päättyy 30.4.2022. Kalastussäännön voimassaolo ei jatku automaattisesti, koska sääntö on tarkoitus muuttaa. Tästä on käyty neuvotteluja Norjan aloitteesta vuodesta 2020 alkaen.

Hallituksen esitys on laadittu, koska Tenon kalastussäännön uusimisneuvotteluille tarvitaan lisäaikaa ja Tenon lohikantojen hoidon kannalta on tärkeää välttää tilanne, missä ei olisi voimassa olevaa kalastussääntöä.

Norjan kanssa on neuvoteltu kalastussäännön voimassaolon jatkamisesta ja päädytty solmimaan asiaa koskeva sopimus noottien vaihdolla. Nykyisen kalastussäännön voimassaoloa on tarkoitus jatkaa vuoden 2024 kalastuskauden alkuun saakka Suomen puoleisten sidosryhmien ehdotuksen mukaisesti.

Tenon nykyistä kalastussopimusta hyväksyttäessä on katsottu, että kalastussopimuksen 5 artiklan määräys vaikuttaa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamisalaan ja kuuluu siten lainsäädännön alaan. Tästä syystä sopimus vaatii eduskunnan hyväksymisen. Hallituksen esitys sisältää ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

Voimassa oleva kalastussääntö on tärkeä edellytys sille, että Tenon kalastusta voidaan mukauttaa kalakantojen tilan edellyttämällä tavalla vuosittain Suomen ja Norjan yhteisillä päätöksillä. Päätösten tekemisen kannalta olisi toivottavaa saada hyväksyntä noottien vaihdolla tehdylle sopimukselle mahdollisimman pian.

Merkittävänä syynä siihen, että uutta kalastussääntöä ei saatu neuvoteltua ajoissa ovat Tenon lohikantojen tilassa havaittu heikentyminen. Muutos näyttäisi liittyvän lohen eloonjäännin heikkenemiseen merivaiheen aikana. Suomalais-Norjalaisen Tenon lohikantojen tutkimusryhmän raportti lohikantojen tilasta tulee esittämään tuoreimmat tiedot tilanteesta. Raportin on tarkoitus valmistua joulukuussa.

Lohikantojen olennainen heikentymiskehitys havaittiin 2021 vuoden keväällä, jolloin katsottiin perustelluksi kerätä lisätietoa tilanteesta ennen uudesta kalastussäännöstä sopimista. Tällöin pystytään neuvottelemaan uudesta kalastussäännöstä tietoisena sen keskeisimmästä tavoitteesta eli Tenon lohikantojen elinvoimaisuuden turvaamisesta ja arvioimaan kattavammin myös eri oikeudenhaltijoiden oikeuksien turvaaminen alueella.